

№ 14 (751)
Красавік 2019 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

- ☞ **Малая радзіма: беларус, манах, пакутнік з Пятровічаў Цімафей Пілюга –**
стар. 4
- ☞ **200-годдзе Станіслава Манюшкі: «Ёсць, што распрацоўваць!» –**
стар. 6
- ☞ **Выданні: творцы – роднай зямлі –**
стар. 7

Імпрэза ў бібліятэцы аг. Кальчаны Ашмянскага раёна, прысвечаная славетым землякам

Падрабязней чытайце на стар. 3

Прэмія імя І. М. Ушакова маладым мастакам

Іван Міхайлавіч Ушакоў – знакаміты беларускі мастак-сцэнограф, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі. Яго творчасць у Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы – іскравая старонка ў развіцці беларускага тэатральна-дэкарацыйнага мастацтва. За час сваёй творчай дзейнасці ён аформіў звыш 40 спектакляў. Па ініцыятыве ўдавы мастака Зой Данілаўны Музеем гісторыі тэатральнай і музычнай культуры і грамадскім аб'яднаннем «Беларускі фонд культуры» ў 2000 годзе была заснаваная штогадовая прэмія імя заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі І. М. Ушакова за лепшае мастацкае афармленне прэм'ернага спектакля. На працягу дзесяцігоддзяў у Музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры паспяхова праходзіць конкурс імя

К. Шымановіч (2-я злева) пад час уручэння ўзнагароды

І. М. Ушакова, удзел у якім бяруць маладыя мастакі-сцэнографы. Уручэнне прэміі прымеркаванае да Міжнароднага дня тэатра. Дзякуючы

конкурсу фонды музея папаўняюцца арыгінальнымі творамі мастацтва.

22 сакавіка адбылося чарговае пасяджэнне журы конкурсу імя І. М. Ушакова. Сёлетня ў конкурсе прынялі ўдзел мастакі чатырох беларускіх тэатраў: Андрэй Меранкоў, «Трыстан і Ізоolda», рэжысёр-пастаноўшчык М. Андросаў (Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр); Кацярына Шымановіч, «Радзіва "Прудок"», рэжысёр Раман Падаляка (Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы); Юрый Саламонаў, «Мудрамер», рэжысёр Аляксандр Гарцуеў (Рэспубліканскі тэатр

беларускай драматургіі); Аляксандр Талкач і Тацяна Кедук, «Мымраня», рэжысёр В. Міхальчык (Слонімскае драматычнае тэатр).

Журы асабліва падкрэсліла прафесіяналізм і высокі мастацкі ўзровень працаў удзельнікаў.

26 сакавіка адбылося ўрачыстае ўзнагароджанне пераможцаў XIX конкурсу імя І. М. Ушакова за лепшае мастацкае афармленне спектакля. Пераможцам стала К. Шымановіч (Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, спектакль «Радзіва "Прудок"» паводле

Андрэя Горвата, рэжысёр Р. Падаляка).

Ганаровымі граматамі Беларускага фонду культуры ўзнагароджаны мастак Ю. Саламонаў за афармленне спектакля «Мудрамер» М. Матукоўскага (Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі, рэжысёр А. Гарцуеў) і мастакі Слонімскага драматычнага тэатра А. Талкач і Т. Кедук за сцэнаграфію да спектакля «Мымраня» В. Афоніна, рэжысёр В. Міхальчык.

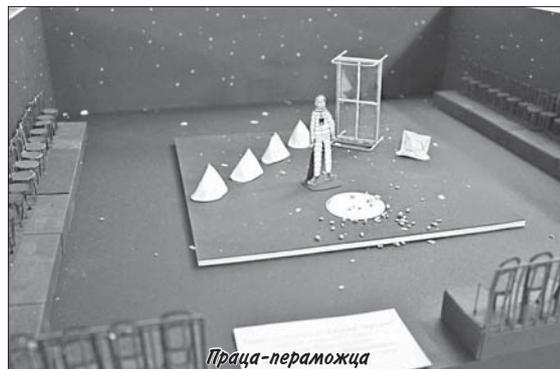
Права выставіць свае працы ў Музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры атрымаў мастак А. Меранкоў з сцэнаграфіяй да фолк-рок-музікла «Трыстан і Ізоolda» Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра.

Вікторыя МІХНЮК, навуковы супрацоўнік Музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры

Пра мінулае Сёння Дзея будучыні

падпісны індекс: *Кальчаны – 63320 Беданасны – 633202*

Праца-пераможца

Час вясновых канікулаў для дзіцячай бібліятэкі заўсёды актыўны, плённы і багаты на разнастайныя мерапрыемствы. І сёлета супрацоўнікам Астравецкай дзіцячай бібліятэкі не даводзілася сумаваць. З 25 сакавіка прайшоў Тыдзень дзіцячай і юнацкай кнігі. Адкрыццё адбылося ў казачным і прыгодніцкім фармаце. У канцы імпрэзы ўдзельнікі разам з героямі кніг заспявалі гімн бібліятэкі.

У межах Тыдня супрацоўнікі бібліятэкі правялі дзень беларускай кнігі. На спазнавальна-гульнявую праграму «Тут ява з казкаю мяжуе» прыехалі наведнікі школьнага лагера Гудагайскай СШ. Дзецякам расказалі пра народныя казкі, аб творчасці

На канікулах – пра кнігі і землякоў

пісьменнікаў, у тым ліку пра сёлетніх юбіляраў Уладзіміра Мазго і Авяр'яна Дзеружынскага.

Для ўсіх школьных лагераў горада бібліятэкары правялі круіз-гульнію «Восьмы чуд свету», прысвечаную кнізе. Дзеці даведаліся, як раней выглядалі кнігі, якія віды пісьма існавалі ў розных народаў, як прыдумалі друкарскі станок, пачулі імёны першадрукароў розных краінаў, прыказкі і прымаўкі пра кнігу. Паглядзелі

школьнікі і відэаролікі «Гісторыя кнігі», «Дзеці пра кнігі». З задавальненнем госці адказвалі на бліц-апытанні, загадкі.

Удзельнікі аматарскага аб'яднання «Ветразь» сабраліся на пасяджэнне, каб паўдзельнічаць у літаратурна-музычнай гадзіне «Улі надзею добрым думам», прысвечаную 125-годдзю з дня нараджэння кампазітара, публіцыста, літаратуразнаўцы, пісьменніка Альбіна Стапові-

ча, малодшага брата пісьменніка і каталіцкага святара Казіміра Сва-яка. Дзеці даведаліся пра жыццё і творчасць земляка, цікавыя звесткі з яго творчай і грамадскай дзейнасці. А. Стаповіч адстойваў правы беларусаў на годнае жыццё, стаў вядомы ў беларускім друку, збіраў і апрацоўваў народныя песні.

Школьныя канікулы скончыліся, але дзіцячая бібліятэка заўжды рада прымаць маленькіх наведнікаў і дапамагаць ім стаць больш адукаванымі, начытанымі, дасведчанымі.

Танна КЕРЭЛЬ,
бібліятэкар Астравецкай
дзіцячай бібліятэкі

На тым тыдні...

✓ **27 сакавіка** ў выставачнай зале Музея «Ложыцкая сядзіба», філіяле Музея гісторыі горада Мінска, адбылося адкрыццё выстаўкі «**Вясновы салон**», арганізаванай сумесна з Мінскім гарадскім аддзяленнем Беларускага саюза жанчын.

Дэманстраваліся працы, створаныя жыхаркамі Мінска, – жывапіс, графіка, ткацтва і вышыўка. Разнастайнасць павінна была, паводле задумы арганізатараў, як мага паўней раскрыць шматгранны талент удзельніцаў мастацкай ініцыятывы.

✓ **30 сакавіка** ў вялікай гасцёўні Музея «Ложыцкая сядзіба» прадстаўленая музычная праграма «**Дыханне весны**», арганізаваная ў супраці з Мінскім дзяржаўным музычным каледжам імя М. Глінкі. Выступілі навучэнцы і выкладчыкі навучальнай установы, а таксама – салісты Беларускай дзяржаўнай філармоніі і Дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Рэспублікі Беларусь. Гучалі творы, што адлюстроўваюць абуджэнне прыроды, набліжэнне самай рамантычнай пары года.

У мастацкай галерэі «Універсітэт культуры» **1 красавіка** адбылося адкрыццё персанальнай выстаўкі жывапісу Уладзіміра Акулава, аднаго з найбольш знаных прадстаўнікоў айчыннага авангарда, прымеркаванай да 65-годдзя творцы.

Мастак нарадзіўся ў Баранавічах, навучаўся ў Слуцкай студыі выяўленчага мастацтва пры доме піянераў у вядомага педагога, заслужанага дзеяча культуры Беларусі Уладзіміра Садзіна. Паэзіяй скончыў мастацка-графічны факультэт Віцебскага педінстытута. На фарманне яго стылю моцна паўплывалі традыцыі Віцебскай мастацкай школы. У Беларусі былі арганізаваны больш за 20 яго персанальных выставак; творы ёсць у зборах Музея сучаснага выяўленчага мастацтва, Віцебскага мастацкага музея, Полацкай мастацкай галерэі, Гомельскага палацава-паркавага ансамбля, прыватных калекцыях у Беларусі, Украіне, Расіі, іншых краінаў Еўропы.

✓ **2 красавіка**, у Міжнародны дзень дзіцячай кнігі і ў дзень, які ААН вызначыла Сусветным днём распаўсюду інфармацыі аб праблеме аўтызму, Саюз беларускіх пісьменнікаў прадставіў свой новы праект. Выйшла **кружэлка «Суперкніга пра Біла з Болай»**. Як і аўдыякнігі пра Пятсана і Фіндуса, агульнае яго акцёр Павел Харланчук і спявачка Ганна Хітрык. Апошняя для найвядомейшай кнігі Гунілы Бэргстрэм запісала і адмысловае музыкальнае суправаджэнне.

Падродкоўнік «Суперкнігі...» зрабілі Надзея Кандрусевіч і Алеся Башарымава, а таленавіты пэат Андрэй Хадановіч зрабіў так, каб пераклад загучаў напуюнцу – эмацыйна і кранальна. Залетася кніга для дзяцей набачыла

свет у серыі «**Каляровы ровар**» Саюза беларускіх пісьменнікаў у выдавецтве «Кнігазбор».

Аўтарка кнігі – шведская пісьменніца Гуніла Бэргстрэм. З 1971 года яна напісала блізу 40 дзіцячых кніг, якія сама і праілюстравала. Яна пісала гісторыю Біла і Болы з уласнай сям'і: у яе двое дзяцей, у малодшай дачкі аўтызм. Кнігі пра Біла і Болу – класіка шведскай літаратуры, яны шырока чытаюцца ў навучальных установах. Паводле іх зняты анімацыйныя фільмы, зробленыя тэатральныя пастаноўкі. У 2012 годзе на кніжным кірмашы ў Гётэборгу Г. Бэргстрэм «за новы падыход у напісанні і афармленні дзіцячай кнігі з бездакорным адчуваннем дзіцячага светапогляду» ўручылі залаты медаль.

✓ **«Беларускамоўныя»** – штотыднёвы праект «Арт Сядзібы» ў межах года Беларускай мовы і кампаніі «Беларускамоўны». Кожную сераду ў госці прыходзяць па два носьбіты беларускай мовы, каб падзяліцца сваёй гісторыяй пераходу на яе. Пад час гутаркі ім задаюць пытанні як вядоўца Бася Пучынская, так і наведнікі. З **красавіка** былі запрошаны юрыстка Дар'я Шумілава і юрыст, заснавальнік грамадзянскай ініцыятывы «УМОВЫ для МОВЫ» Ігар Случак.

✓ **3 красавіка** ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры адбыўся **фартэпійны міні-канцэрт «Вяртаем забытыя імёны», прысвечаны творчасці кампазітара XIX ст. Гельміна Радкевіча**. Ноты з творами Г. Радкевіча былі знойдзеныя ў Польшчы. Нашчадкі кампазітара перадалі іх у пасольства Беларусі ў Польшчы. Фіянер копіі гэтых нотаў трапіць у фонды Беларускага дзяржаўнага літаратурнага музея.

Прэзентацыю рэдкіх твораў Г. Радкевіча правёў піяніст і даследчык музычнай спадчыны Гродзеншчыны Уладзімір Лябецкі. Сярод расцей мерапрыемства былі прадстаўнікі Міністэрства культуры, Нацыянальнага Сходу Рэспублікі Беларусь, шэрагу пасольстваў у Беларусі, кіраўнікі музеяў і іншых культурных устаноў краіны.

Г. Радкевіч (1834 – 1891) – прадстаўнік знатнага старажытнага шляхецкага роду (герб «Побуг»), паходзіў з арыстакраты Вялікага Княства Літоўскага, быў найбуйнейшым землеўладальнікам на Віленшчыне. Ідэнтыфікаваў сябе літвінам, падкрэсліваючы старажытнасць і шляхетнасць сваіх продкаў. Атрымаў акадэмічную музычную адукацыю ў Еўропе.

Музычная спадчына, вядомая сёння, прадстаўленая выключна фартэпійнымі творами, у асноўным мініяцюрамі – вальс, галоп, мазурка, полька, што з'яўляецца сведчаннем яго бліскавай адукацыі як піяніста.

✓ **4 – 5 красавіка** ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбыліся юбілей-

Адкрыццё выстаўкі «Захавальнікі рарытэтаў»

ныя **XV Міжнародныя кнігазнаўчыя чытанні**. Цягам двух дзён прайшлі пленарнае пасяджэнне, 7 секцыяў і адкрыццё выстаўкі «Захавальнікі рарытэтаў». Арганізатары – Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і НББ. Партнёрамі выступілі Польскі інстытут у Мінску і праект Еўрапейскага саюза MOST. У мерапрыемствах узялі ўдзел вучоныя з Беларусі, Вялікабрытаніі, Літвы, Польшчы, Расіі і Украіны. Чытанні аб'ядналі кнігазнаўцаў, бібліятэкараў, гісторыкаў, філалагаў, культуролагаў і філосафаў, якія прадставілі вынікі самых новых даследаванняў па гісторыі рукапіснай і друкаванай кніжнай спадчыны.

У першы дзень адбылося ўрачыстае адкрыццё выстаўкі «Захавальнікі рарытэтаў», што падрыхтаваная ў Музеі кнігі НББ да 40-годдзя яе навукова-даследчага аддзела кнігазнаўства. Выстаўка – даніна лаваті руліўцаў, якія зберагаюць найлепшыя традыцыі мінулага, захоўваюць і памнажаюць кніжную спадчыну нацыі.

У другі дзень канферэнцыі адбыліся секцыйныя пасяджэнні, пад час якіх ажыццяўляўся абмен навуковымі распрацоўкамі і ідэямі, абмен думкамі аб ключавых напрамках і перспектывах развіцця кнігазнаўства.

Пры падвядзенні вынікаў было адзначана, што кнігазнаўчыя чытанні даўно сталі адным з найважнейшых мерапрыемстваў, унікальнай пляцоўкай, дзе адбываецца абмен меркаваннямі паміж даследчыкамі з розных краінаў свету. Асноўным аб'ектам даследавання з'яўляецца менавіта кніжная спадчына Беларусі, якая ў сваіх розных аспектах уключае і нацыянальную самабытнасць, і еўрапейскую культурную традыцыю, і найлепшыя здыбкі сусветнай цывілізацыі.

✓ **4 красавіка** ў Арт-гасцёўні «Высокае м'эта» адкрылі **выставачны праект чэшскага дызайнера «Павел Нага – плакат»**. Ён арганізаваны сумесна з Мінскім дзяржаўным мастацкім каледжам імя А. Глебава, пры падтрымцы Пасольства Рэспублікі Чэхія ў Рэспубліцы Беларусь. П. Нага з 1996 года працуе як графічны дызайнер. Ён прафесар, аўтар мноства артыкулаў па графічным дызайне і некалькіх падручнікаў па тыпаграфіцы, камп'ютарнай графіцы, сістэмах візуальных знакаў і гісторыі графічнага дызайну. Экспануюцца больш за 30 плакатаў, што адлюстроўваюць разнастайныя культурныя мерапрыемствы.

Краязнаўчы праект бібліятэкі

Гісторыя кожнага рэгіёна захоўвае імёны тых, хто пакінуў па сабе добрую памяць, чые жыццё было аддадзена служэнню айчыне, людзям і справе.

Абудзіць цікавасць да гэтай гісторыі, даследаваць і паказаць гістарычны патэнцыял роднай зямлі, далучыць дзяцей і моладзь да старонак мінулага, пазнаёміць з жыццём і дзейнасцю знакамітых асоб і падзеямі, якія тут адбываліся, – задача кожнай бібліятэчнай установы ў справе папулярызацыі краязнаўства і патрыятызму.

Каб ажыццявіць гэтыя пачыненні, супрацоўнікі аддзела бібліятэчнага маркетынгу Ашмянскай раённай бібліятэкі распрацавалі краязнаўчы праект «Ашмяншчына – малая радзіма вядомых людзей», які рэалізуецца цягам 2018 – 2020 гг. Ідэя праекта ўзнікла летась у межах аб'яўленага Года малой радзімы. Актуальнасць абранай тэмы абумоўлена тым, што Ашмянская зямля славіцца людзьмі. Адно з іх тут нарадзіліся, другое – жылі, трэцяе – знайшлі спачын у нашым краі. Да такіх людзей належаць: Чэслаў Янкоўскі, паэт, празаік, публіцыст, аўтар кніг, прысвечаных Ашмяншчыне; Анджэй Снядоцкі, вядомы польскі вучоны-хімік, філосаф, асветнік пачатку XIX ст., значная частка жыцця якога прайшла на Ашмяншчыне; Францішак Багушэвіч, выдатны пісьменнік, чые імя прысвоена Ашмянскаму краязнаўчаму музею ў Жупранскай сярэдняй школе; Аляксандр Каранеўскі, педагог, журналіст, краязнаўца, укладальнік кнігі «Памяць. Ашмянскі раён»; Юрый Нікалаеў, журналіст, рэдактар газеты «Ашмянскі веснік», заслужаны работнік культуры Беларусі, ганаровы грамадзянін г. Ашмяны; Збігнеў Камінскі, спартыўны дзеяч, заслужаны трэнер Рэспублікі Беларусь, ганаровы грамадзянін г. Ашмяны; Соф'я Гальшанская, Зыгмунт Мінейка, Крыштаф Монвід Дарагастайскі і іншыя асобы, чые імёны сёння – наша гісторыя і наш гонар. І сучаснікі памятаюць аб сваёй спадчыне, шануюць яе.

Імпрэза ў раённай дзіцячай бібліятэцы

Пра Ф. Багушэвіча – у Жупранах

У рамках праекта прайшоў шэраг мерапрыемстваў у бібліятэках раёна: літаратурная гасцеўня «Жыцьцё, служыць і тварыць для народа» (Ф. Багушэвіч) – у аг. Жупраны; адкрыты прагляд літаратуры «Зямля мая родная – Ашмянскі край» – у в. Гродзі; інтэлект-гульня «Зямля, дзе пачаўся твой лёс» – у аг. Крайванцы; інфармацыйна-краязнаўчы дзень «Прафесар з нашай зямлі» (А. Снядоцкі) – у аг. Кальчунь; віртуальнае падарожжа па вуліцах Ашмянаў «Іх імёнамі названыя вуліцы» правяла гарадская бібліятэка Ашмянаў, і іншыя. Пры ўмелым падборы і падачы матэрыялу кожнае мерапрыемства заўсёды знаходзіць водгук у чытачоў.

Папулярызацыі краязнаўства садзейнічае і выдавецкая дзейнасць бібліятэк. Выдадзены серыі буклетаў:

«Гонар Ашмянскага краю» (пра знакамітых людзей Ашмяншчыны); «Культавыя забудовы Ашмянскага раёна»; «Гісторыя ў назвах вуліцаў горада». З нядаўняга часу раённая бібліятэка практыкуе складанне штогадовых інфармацыйна-краязнаўчых выданняў «Краязнаўчы календар» і «Календар культурных падзей Ашмяншчыны», выпуску якіх папярэднічае карпатлівая праца па выяўленні звестак аб знакамітых земляках, выдатных мясцінах, падзеях, юбілеі якіх адзначаюцца ў пэўным годзе.

Складнікам праекта стала стварэнне электроннай базы «Ашмяншчына ў асобах і падзеях», якая змяшчае інфармацыю аб вядомых людзях і змянальных падзеях нашага краю. На сённяшні дзень вядзецца праца па напўняльнасці базы.

Мяркуюцца, што ў выніку цэласнай працы па рэалізацыі праекта ў бібліятэках раёна павялічыцца колькасць карыстальнікаў, у тым ліку і віртуальных, узрасце наведвальнасць, пашырыцца бібліятэчны краязнаўчы фонд.

Праца ў межах праекта «Ашмяншчына – малая радзіма вядомых людзей» асвятляецца ў сродках масавай інфармацыі, на сайтах раённай бібліятэкі, гарадской бібліятэкі Ашмянаў, раённай дзіцячай бібліятэкі.

Алена ГУШЧА,
метадыст аддзела
бібліятэчнага маркетынгу
Ашмянскай раённай бібліятэкі

Для даследчыкаў маленькіх і дарослых

У «Клубе кніжных прафесараў» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адбыліся заняткі «Кніжная культура Радзівілаў». Гэты магнацкі род пакінуў адметны след у гісторыі развіцця кніжнай культуры – яго прадстаўнікі засноўвалі друкарні і бібліятэкі, былі аўтарамі кніг.

Міхал Казімір Радзівіл Рыбанька, вялікі гетман літоўскі, у 1750 г. атрымаў дазвол ад караля Аўгуста III на адкрыццё друкарні ў Нясвіжы. Праз год перадаў яе езуітам, але надалей падтрымліваў фінансава. Друкарня праіснавала прыкладна паўстагоддзя і служыла пераважна Радзівілаў і мясцоваму езуіцкаму калегіуму.

Францішка Уршуля Радзівіл, жонка вялікага гетмана літоўскага Міхала Казіміра Рыбанькі, вядомая найперш як стваральніца ў нясвіжскай рэзідэнцыі Радзівілаў самабытнага тэатра, для якога пісала п'есы і ставіла іх на сцэне. Змест тэатральнага рэпертуару складалі творы Уршулі, апублікаваныя ў Нясвіжскай друкарні, адкрытай таксама з удзелам княгіні. Першае нясвіжскае выданне збору твораў «Камедыі і трагедыі» з'яўляецца вельмі рэдкім. Нацыянальная бібліятэка Беларусі валодае асобнікам другога выдання (Жоўква, 1754). Яно мае цікавыя гравюры, застаўкі і канцоўкі, выкананыя гравёрам Міхалам Жукоўскім.

Дзеці, удзельнікі заняткаў, пабачылі нясвіжскія выданні XVIII ст. і кнігі з бібліятэкі Радзівілаў з экслібрысамі, а таксама адзіны ў Беларусі асобнік кнігі «Камедыі і трагедыі».

Творчым заданнем было стварыць тэатральныя дэкарацыі да пастановак паводле кнігі «Камедыі і трагедыі» Уршулі Радзівіл. Маленькія дэкаратары вырабілі макеты, што уяўлялі ў мініяцюры сцэну з кулісамі ў заслонамі, знайшлося месца гербу Радзівілаў і гравюрам са старадруку XVIII ст.

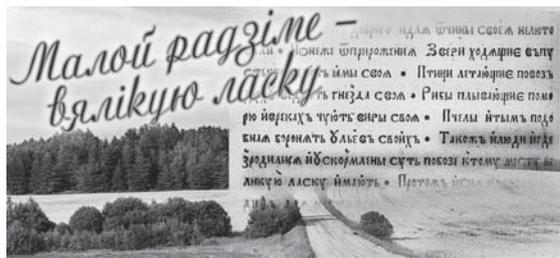
А 27 сакавіка прайшоў навукова-практычны семінар «Крыніцы па генеалогіі ў беларускіх архівах і бібліятэках», што арганізавалі Нацыянальная бібліятэка Беларусі і Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі.

Вядома, што асноўныя крыніцы па генеалогіі ў нашай краіне сканцэнтраваныя ў НГАБ у Мінску і НГАБ у Гродне, але значная частка каштоўных дакументаў захоўваецца ў бібліятэках, музеях, прыходскіх архівах і нават у прыватных калекцыях. Адна з задач семінара – папулярызацыя рукапісных скарбаў НББ, дзе захоўваецца істотная, але пакуль мала вядомая шырокім колам даследчыкаў, калекцыя дакументаў генеалагічнага характару першай паловы XVIII – пачатку XX ст. Гэта пераважна метрычныя кнігі аб нараджэннях, шлюбах і пахаваннях з праваславаўных, уніяцкіх і каталіцкіх храмаў розных куткоў Беларусі.

З дакладамі выступілі кандыдаты гістарычных навук, намеснік дырэктара НГАБ Дзяніс Лісейчыкаў («Архівы і генеалагічны бум: дзе і як шукаць сваіх продкаў»), кандыдаты гістарычных навук, загадчык сектара тэматычных даследаванняў і выставачнай дзейнасці аддзела выкарыстання дакументаў і інфармацыі НГАБ Вадзім Урублеўскі («Генеалагічная асвета ў Беларусі на сучасным этапе»), загадчык сектара рэдакцыйна-выдавецкай падрыхтоўкі аддзела публікацыі дакументаў НГАБ Яўген Глінскі («Фальсіфікацыі генеалагічных дакументаў: як выявіць старажытную паддробку?»), загадчык НДА кнігазнаўства, кандыдаты гістарычных навук, дацэнт Анатоль Сцебурака («Рукапісныя крыніцы па генеалогіі ў фондзе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі»).

Паводле матэрыялаў навукова-даследчага аддзела кнігазнаўства НББ

На конкурс «Славуцья імёны маёй малой радзіме»

Манах-беларус Цімафей Пілюга

(Па старонках выдання «Скарбніца Пятровіцкай зямлі»)

Сярод славуць уладжэнцаў нашай зямлі адкрылася яшчэ адно імя – імя каргапольскага манаха-беларуса Цімафея Рыгоравіча Пілюгі, які стаў схіархімандрывам Кірылам. Дзейнасць падзвіжнікаў – частка нашай гісторыі. З узростам можа сцвярджаць, што калі б не было такіх людзей, не толькі царква, але і чалавецтва не рухалася б далей, не было б плёну. Таму варта яшчэ раз звярнуцца да тых, хто, нягледзячы на розныя выпрабаванні, ганенні, застаўся верным сваім поглядам, сваёй веры, служэнню Богу і людзям, захаваў ідэалы любові, чысціні, справядлівасці, а значыць, стаў падмуркам для адраджэння Царквы ды і жыцця людзей у будучыні.

У Сабор новапакутнікаў уваходзіць больш за 1 700 чалавек, паіменна – больш за 1 600 чалавек. Подзвігі беларусаў застаюцца невядомымі большасці суайчыннікаў. Пра аднаго, які нарадзіўся ў Пятровічах і служыў у паўночна-заходніх манастырах, апавяла Галіна Меліхава, кандыдат гістарычных навук, загадчыца навукова-метадычнага кабінета Мікола-Угрэшскай праваслаўнай духоўнай семінарыі (г. Дзяржынск Маскоўскай вобласці Расіі. – «КГ»), якая прыязджала ў Пятровічы, каб пазнаёміцца з роднымі манахамі. Мы таксама падключыліся да яго даследавання.

Цімафей Рыгоравіч нарадзіўся 16 лютага 1877 г. у вёсцы Пятровічы Ігуменскага павета ў сям'і сялянцаў. Яго бацька –

Рыгор Емяльянавіч Пілюга, маці – Кацярына Юстанова. Вёска ўваходзіла ў Валмянскі праваслаўны прыход Пакрова Найсвятой Багародзіцы. Хрост ажыццявіў святар Сімеон Дылеўскі з удзелам панамара Іосіфа Нарановіча. Хроснымі былі сяляне вёскі Пятровічы Захар Ігнатавіч Курэйчык і Арына Іванова, жонка Якава Лявонава Сяміжона. Вядома, што раслі яшчэ 2 сыны – Улас і Сідар. Бацькі мелі свой дом, 2 кані, 2 каровы, 6 дзесяцінаў зямлі. З малых гадоў Цімафей працаваў на гаспадарцы і дапамагаў бацькам. Браты засталіся гаспадарыц, былі сялянамі. Затым іх з Пятровічаў перасялілі ў вёскі Калюга і Драчкава (з успамінаў родных). Цімафей у той час закончыў пачатковае вучылішча, а калі споўніўся 21 год, яго прызывалі ў царскую армію, дзе 4 гады служыў радавым стралком у славуць тады лейб-гвардыі Сямёнаўскім палку ў Санкт-Пецярбургу, быў веставым па разнасенні тэлеграмаў. Ён наведваў храм сямёнаўцаў – сабор Увядзення ў храм Найсвятой Багародзіцы, які лічыўся палкавым. Пад час службы ў арміі (1897 – 1901) Пілюга быў кніганосам, распаўсюджваў сярод салдатаў рэлігійныя кнігі, прапаведваў. Пасля службы вырашыў не вяртацца на радзіму, а прыняць пострыг. На яго выбар аказалі знаёмства і сяброўства з Аляксандрам Іеўлевым (пазней архімандрыв Аліпій), Іванам Маставым (іераманам), святаром Дзмітрыем Любіма-

вым (пазней епіскап). Паводле самога святара, ён вяртацца на радзіму, да сям'і не мог, бо зямлі было недастаткова, ды і духоўнае служэнне вабіла больш. Пачаў жыць у паўночных манастырах. У 1913 г. Цімафей быў пастрыжаны ў манахі з імем Трыфан, праз год пераведзены ў Спаса-Каргапольскі манастыр (Архангельская вобласць), дзе быў рукапакладзены ў сан іерардыкана. У пачатку Першай сусветнай вайны выклікаўся адправіцца ў падначаленне таварыства

тую промываю на хлеб. І давала помощь (печёным хлебом) апраўжанае населенне. Імаю запаса мукі, она храніцца 3-й год, апрабётныи вышечуказанныи порядком».

Да 1932 г. дзейнічала адна з царкваў Чалмагорскага манастыра, дзе архім. Трыфан разам з іншымі святарамі і служыў. На святы, асабліва 21 снежня, у дзень памяці прападобнага Кірылы, і 28 жніўня, у дзень Успення Багародзіцы, пасля царкоўнай службы ў яго доме збіраліся святары, манахі. У час абеда вялі рэлігійныя гутаркі, абмяркоўвалі цяжкае становішча Царквы, закралася і тама ганення духавенства з боку ўладаў. Архімандрыв Трыфан заклікаў «теснее сплотіцца в округ гонимой Церкви и стойко защищать Православие».

Архімандрыв Трыфан не пакідаў надзею адрадіць манастыра. У маі 1928 г. прасіў улады перадаць пад пустынь востраў

вают манахи <...> Пилуга также бывает в центре района у духовенства, <...> Пилуга и Варсанофий¹ имеют хороший авторитет среди религиозного населения окружающих деревень, которые часто приносят им продукты и т.п.».

У пачатку верасня 1932 г. каргапольская група манахаў і міранаў была арыштаваная. Схіархімандрыва Кірылу (Пілюгу) абвінавачвалі ў арганізацыі групы і ў яе кіраўніцтве. Пад ціскам допытаў ён прызнаў сваё кіраўніцтва, але імкнуўся апраўдаць епіскапа Варсанофія, з якім быў арыштаваны. Цімафей усяго допыту прытрымліваўся думкі: «Мои убеждения как глубоко религиозного человека <...> <вера> в Бога. К существующей коммунистической партии мое отношение – как к необходимости пережить время и подчинение; но глубокая вера в Бога – в этом никто <меня> не разубедит»; «С политической советской власти я не согласен, особенно в отношении религии, где она ущемлена интересами Церкви». Вінаватым сябе не прызнаваў. Аднак за «контррэвалюцыйную работу» быў прыгавораны разам з епіскапам Варсанофіем да 8 гадоў папраўча-працоўных лагераў і накіраваны ў Ухтпечлаг. У 1934 г. яго дэтрмінава вызвалі і адправілі ў ссылку ў Сыктыўкар. Родныя хадайнічалі перад уладамі, каб яго праз інваліднасць узяць на парку і адправіць дадому. Але ім адмовілі. Здароўе, падараванае лагерам, пагаршалася.

У кастрычніку 1936 г. схіархімандрыва Кірылу (Пілюгу) змясцілі ў турмы шпіталь Сыктыўкара. Пра яго далейшае жыццё мала вядома. Толькі тое, што быў у статусе ссыльнага пад Сыктыўкарам (с. Пешкокова), працаваў у маслапраме на вытворчасці па вырабе дроту для скрыняў. З ім жыла манахіяна Валыянціна (Гарбунцова), якую выдаваў за пляменніцу. У Сыктыўкары адбывалі тэрміны шматлікія святары. З некаторымі падтрымліваў таскуні, з некаторымі не паразумелі праз рознасць рэлігійных поглядаў.

У 1937 г. 4 верасня па абвінавачванні ў сувязях з каргапольскімі манахамі быў арыштаваны. У час арышту былі канфіскаваныя некалькі дзясяткаў абразоў і царкоўных кніг, драўляны крыж, іншае царкоўнае начынне, аблігачыя 2-й пяцігодкі на 110 рублёў, 17 рублёў 39 капеек, а таксама алмаз і 6 лістоў з пераліскі. Вінаватым на допыце сябе не прызнаў. Ніякіх канкрэтных дзеянняў «к.р. деятельности» следству выявіць не ўдалося і ніякіх абвінавачванняў яго не прадаў явіла. Есць розныя версіі наконт арышту, але доказаў, на жаль, не маюць. Толькі 27 верасня 1937 г. схіархімандрыв быў прыгавораны тройкай НКВС да 10 гадоў лагераў.

На жаль, яго далейшае жыццё дакладна не вядомае. Пэўнае тое, што ў 1945 г. жыў у Сыктыўкары ў кватэры манахіні Валыянціны (Гарбунцовай) і лічыўся вяртаўніком гаража ў Саюзе спажывецкіх таварыстваў Комі АССР. Памёр 5 снежня 1945 г. на 70-м годзе жыцця ад «параліча сэрца».

Татьяна АПАЦКАЯ,
Вольга ЛАТУШКА,
Алена ПРОЦЬКА

1 – іераманам Дарафей (Мусіхін), 2 – епіскап Варсанофій (Віхвелін), 3 – схіархім. Кірыл (Пілюга), 4 – іераманам Варсанофій (Саладзязін), 5 – манахіяна Ганна (Мішына), 6 – іераманам Афанасій (Кузьмічоў), 7 – іераманам Павел (Распуцін), 8 – ігумен Васілій (Лебедзеў), 9 – Дар'я Багданаўна Навініна

Чырвонага Крыжа. 17 ліпеня 1916 г. рукапакладзены ў сан іераманаха і пачаў выконваць абавязкі ігумена Кірыла-Чалмагорскай пустыні, з якой і звязваў усё сваё жыццё.

Самыя цяжкія гады выпрабаванняў пачаліся з устанавленнем саветскай улады. У 1920-я гг. манастыр закрылі, а ў манастыры стварылі паказальную жывёлагадоўчую гаспадарку. Узначалі гаспадарку Трыфан, на той час ужо архімандрыв. У 1927 г. манастырскую гаспадарку ліквідавалі. Насельнікі вымушаны былі шукаць працу.

Абкладзены падаткамі, пазбаўлены ўсяго, манахі займаліся цяжкай фізічнай працай. Архімандрыв Трыфан (Пілюга) меў высокі аўтарытэт сярод насельніцтва, таму стаў членам Труфанавскага зямельнага таварыства. Яму выдзелілі зямлю пад будаўніцтва дома, з 1928 г. жыў наспраць манастыра, вырошчваў гародніну, лавіў рыбу, збіраў грыбы. Вось як пра тых часы згадваў паэзія: «Сделал небольшой огород для посева огородных овощей, который пользует по настоящее время. Одновременно занимаюсь рыболовством и сбором грибов в лесу. Существование хлебом я обеспечиваю себе за счёт своих трудов, т.е. наловлю рыбу, ко-

з царквой на Наглімвостры. Яму адмовілі. У тым жа годзе прыняў схіму з імем Кірыла.

З клопатам аб захаванні манастыра, ён няраў ездзіў у Ленінград, жыў на кватэры дачкі сваяччэнапакутніка Паўла Гайдая – Соф'і Шэйнгер. Схіманах сабраў вакол сябе аднадумцаў-манахаў, а таксама манахіянаў былога жаночага Успенскага манастыра і сялянак, якія прынялі пострыг. Некаторыя паэзія былі арыштаваныя і расстраляныя, некаторыя перажылі зняволенне.

З сакавіка 1929 па люты 1931 г. былі арыштаваныя 4 000 чалавек, у тым ліку 1 600 святароў. У 1931 г. за каргапольцамі быў устаноўлены нагляд, і пачалі збіраць аб усіх звесткі. «Пілюга Трифон – около 45 лет, монах, ранее имел сан архимандрита; в данное время в Челмском монастыре в ведении Трифона находятся все молитвенные здания, где он служит службы среди проживающих четырех крестьянских хозяйств, занимающихся хлебопашеством на монастырской земле; а также приходят в церковь к службе крестьяне окружающих деревень Труфановского и Орловского сельсоветов. Пилуга возвращается исключительно в среде духовенства, монахов-монахинь, при нём в монастыре прожи-

Прыкладская Пакроўская царква ў Вогне. Фота пач. XX ст.

¹ Епіскап Варсанофій (Валыянцін; 1863 – 1934).

Царкоўнае краязнаўства

Прыцягальная сіла ўрочышча Ізбійскі Бор

(Заканчэнне. Пачатак у № 13)

Прыводзіць Р. Мацкевіч і параўнанне, як праходзіла свята раней і ў дзень сённяшні. «Я быў на гэтым фестывалі на дзесяць гадоў таму. І пачаў тут у той час асноўныя тыпы сялянска-палешкуў у строях, не скажонных вялікай колькасцю тканіны фабрычнай вытворчасці, гаёвых (еграў) з доўгімі стрэльбамі на плячы, а перад царквою сядзеў цэлы рад лірнікаў, якія заводзілі песні пра Лазара і татараў-паганцаў (маецца на ўвазе веравызнанне). Тады мы рэдка бачылі адрозненне селяніна-палешку і салдаткіх мацэўкаў (шапках). Кансерватызм у строях захавала амаль выключна толькі старэйшае пакаленне. Не было відаць сёлета ні аднаго лірніка. Відаць, што старыя паўміралі, а маладыя аддавалі перавагу скрыпцы, чые пісклявыя гукі былі чутны з розных бакоў шырокага пляца перад царквою».

Выдзеленая аўтарам і забяўляльная частка фестывала.

«На краі паліны пад дрэвамі паставілі свае сталы гандляры, што прадавалі абаранкі, печыва, пернікі, цукеркі, садавую (салодкую ваду), быў нават стол з гарэлкаю і другі з вяндынамі, каб было чым «чарку» закусіць. Далей за кіёскамі стаялі вазы хлопцаў з-пад Нясвіжа і Клецка, якія прадавалі яблыкі, грушы і слівы. Пакупнікоў было шмат, бо садоўніцтва на Палесі амаль не было, а яблык лічыліся за

«панскія прысмакі». Паміж кіёскамі хадзіў ўсюдысны работнік Ізбы Скарбовай (падатковай), выпісваючы спецыяльныя дарожныя мандаты і «ліквідуючы» некаторыя «кампаніі», уладальнікі якіх мелі сапраўдныя сертыфікаты на гандаль, але не ў гэтым павеце. Паліцыя таксама мела шмат клопату, цэлы край займаў прышлыя невядома адкуль «вырвігрошы», якія прапаноўвалі розныя латарэі,

гульні «ў тры карты» і лустэрка, чым вывуджвалі цяжка заробленыя грошы з наіўных сялянска-палешкуў».

Асобна аўтарам у артыкуле згаданы і жабракі, якіх на свяце таксама не бракавала. «Апісанне фестывала было б няпоўным, калі не ўзгадаць дзядоў-жабракоў. Жабрацкіх палескіх не падобны ні да аднаго жабрака ў Польшчы. Ужо сам яго выгляд гаворыць, што дзядам на Палесі лепей, чым дзе. Сярэдні жабрак-палескі ў параўнанні з нашым польскім дзедом – магнат. Ён мае адзін ці два кані, воз з дахам з тканіны, у якім падарожнічае ад вёскі да вёскі і ад хутара да хутара разам з усёй сваёй сям'ёй. Прыбываў такі воз (вельмі падобны да цыганскага) да вёскі і затрымліваўся каля кожнай хаты. Жабрак, лічачы такое сваё размяшчэнне больш зручным, паводзіў коньмі,

мяшкамі з прадуктамі харчавання, якіх будзе дастаткова не толькі для яго самога і яго сям'і, але і для коней».

З кастрычніка 1944 года выканаўца абавязкаў благачыннага Лунінецкай акругі і павета Пінскай вобласці протаіерэй Кіпрыян Сямёнавіч Дылеўскі, настаіцель Дзяніскавіцкай царквы протаіерэй Іаан Міхайлавіч Вернікоўскі з удзелам у якасці эксперта Савы Цімафеевіча Долмата на падставе праціпісанна Палескага часовага Епархіяльнага ўпраўлення ад 30 жніўня 1944 года за № 80 склаў акт «Аб шкодзе, прынесенай нямецка-фашысцкімі захопнікамі». Наконт прыпісаноў царквы ў Ізбійскім Бары ў ім гаворыцца, што сама царква разам са званіцаю і капліцаю па невядомых прычынах была спаленая немцамі пры адступленні 2 ліпеня 1944 года. Але паводле іншых звестак акупацыйныя войскі да знішчэння царквы ў гэтым ўрочышчы ніякіх адноснаў не мелі. Знішчаную прыпісаноў царкву ў Ізбійскім Бары ацанілі ў 50 000 рублёў, капліцу пры ёй – у 5 000 рублёў, званіцу – у 5 000 рублёў.

Але і з разбурэннем хрысціянскай святыні, нават у часы савецкага ваяўнічага атэізму, пра гэтае месца не забываліся людзі. У 1960-х гадах намаганні мясцовых жыхароў былі пастаўленыя тры бетонныя крыжы і некалькі драўляных, на якія вернікі павязвалі рознакаляровыя стужкі. Сяжынку ад дарогі, што вяла да рэшткаў разбуранай царквы, з часам таксама на ўсёй адлегласці абзначылі такімі стужкамі, што значна спрашчала арыентаванне на мясцовасці.

На пачатку двухтысячных штогод 28 жніўня тут служылі традыцыйнае набажэнства. Актыўная фаза аднаўлення святыні распачалася вясною 2014-га. 16 лістапада гэтага ж году архіепіскап Пінскі і Лунінецкі Стэфан асвятціў месца будаўніцтва капліцы, а ў альтарную частку была закладзеная капсула з памятнай граматаю. 28 жніўня 2015 года на пасаднае свята ў новазбудаванай капліцы прайшло першае набажэнства. Летась перад пасадным святам 24 жніўня пры капліцы быў пастаўлены влікі паклонны крыж.

Сёння Свята-Успенская капліца ва ўрочышчы Ізбійскі Бор мае статус прыпісаноў, належыць яна, нягледзячы на адносна вялікую геаграфічную аддаленасць (25 км), да прыхода Свята-Ціханавіцкага храма ў Ганцавічах.

Віталь ТЕРАСІМЕНЯ, галоўны захавальнік фондаў Ганцавіцкага раённага краязнаўчага музея Фота аўтара

Сучасны выгляд Свята-Успенскай капліцы ва ўрочышчы Ізбійскі Бор

увогуле не злазіў з воза і нічога не прасіў. Ён проста званіў гучна ў прымацаваны ў столі буды званок і чакаў. На гук праз вакно выглядала гаспадыня-палешкуца, бачыла характэрную буду жабрака і выносіла лусту хлеба, яйка, кавалек сыра і сала. Жабрак манатонным голасам прамаўляў формулку падзякавання і якія-небудзь дабраславенні, аддаваў перададзенае сваёй жонцы, якая выглядала з-за яго, і ехаў да наступнай халупы. Згодна з забавонамі, сяляне-палешкуцы не адарыўшы яго хоць бы мінімальным ахвяраваннем. Калі такі жабрак праедзе праз вёску, нягледзячы на беднасць мясцовага насельніцтва, воз будзе перапоўнены

Кастусь АНТАНОВІЧ

Аб праваслаўі па-беларуску

24 сакавіка ў прыходскім доме Петра-Паўлаўскага сабора ў Мінску адбылася прэзентацыя новай кнігі аўтара з Докшыцаў Фёдара Палачаніна «Свята сярод ночы». Удзельнікі сустрэчы змаглі даведацца пра гісторыю стварэння кнігі,

яе асаблівасці. У прываснасці, Фёдар Антонавіч адзначыў, што матэрыялы для гэтай кнігі рыхтаваў на працягу ўсёй сваёй 20-гадовай літаратурнай творчасці. Многае з таго, што ёсць у кнізе, друкавалася ў перыядычных выданнях, а многія педагогічныя калектывы выкарыстоўвалі гэтыя матэрыялы ў навучальна-выхаваўчым працэсе.

Штуршком да стварэння кнігі стаў клопат пра нашу моладзь: «Мяне, як педагога, хвалявала тое, што школьная моладзь не атрымала належнага выхавання на праваслаўных традыцыях беларускага народа. Непакоіла і тое, што праваслаўнай літаратуры на беларускай мове было вельмі мала. Таму я выбраў духоўны накірунак літаратурнай дзейнасці. Сваю задачу бачу ў тым, каб дапамагчы вучням напоўніць незгасальным святлом дабрыні, міласэрнасці,

любаві да Бога, Чалавека, Радзімы юныя сэрцы і душы, засцерагчы іх ад крыўды і зла, несправядлівасці і нянавісці, здрады і маральнай разбэшчанасці», – адзначыў аўтар кнігі.

Фёдар Палачанін

Ад «КГ». Гэтага артыкула (са спасылкай на крыніцы) дастаткова, каб мясцовая адміністрацыя прыняла рашэнне аб наданні месцу, дзе стаяла самая старажытная царква ў Ізбійскім Бары, статуса помніка гісторыі і культуры. Дакументацыю мог бы падрыхтаваць Ганцавіцкі раённы краязнаўчы музей. Аднаведны знак стане «ахоўнікам» і месца, і пабудаванай капліцы.

Для прыкладу: пад ахову дзяржавы ўзятае месца, дзе ў Мінску стаяў, а потым быў разбураны дом, у якім нарадзіўся Максім Багдановіч. Ёсць і іншыя прыклады.

Люстэрка эпохі

Беларускае ліставанне Станіслава Манюшкі

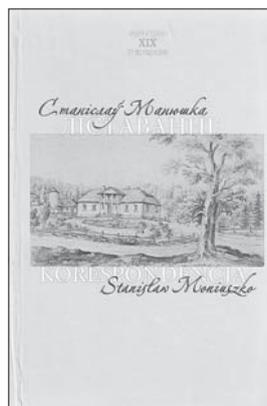
Не хвалюцца: сенсацыі не прадбачыцца. Перад вамі не беларускія пісьмы славуэтага кампазітара, а толькі іх пераклад. Тое, што Беларусь павінна была займаць яшчэ ў мінулым стагоддзі. Мы па-ранейшаму прыпязняем ся...

...Аўтографы паэтычныя і нататкі будныя... Аўтографы нотныя і пасланы лістоўныя (жыццёвыя)... Першыя прызначаюцца і расчытаюцца літаратуры музыкантаў, іншымі даследнікамі-гісторыкамі, каб і праз стагоддзі, пераўвасобіўшыся ў рыфмаваныя строфы або ў гукі, чараваць слухачоў Гармоніяй. Тым, чым ваецца, палоніць, на чым трымаецца і чым захапляецца Сусвет.

Другія – звычайныя лісянятыкі, напісаныя найчасцей похапкам (пакуль не ад'ехаў паштовы дылжанс), з пільнай нагоды нешта паведаць, узгадніць, папярэдзіць. Як пры святле васковых свечак вырываюць яны трапяткія абліччы чалавечых натураў і той эпохі, калі паўстала. Знаёмчыся з першай часткай (1826 – 1851) карэспандэнцыі Станіслава Манюшкі (1819 – 1872), фізічна адчуваеш: як яно цяжка і невыносна, змагаючыся з зямнымі турботамі, бедамі, жыццёвым брудам, ствараць Вечнае. Як няпроста імкнуцца стаць лепшым за рэчаіснасць «паўночна-заходняга краю», на якую асудзіў нашых продкаў (панявольных, але нескаронных) акупацыйны рэжым.

У другім томе ліставання, як прычакаем, паспаліты чытач сам зразумее: пасля студзенскага паўстання кампазітар з'ехаў у Варшаву таму, што над Вісліяй прапанавалі жытло і працу – забяспечаны кавалак хлеба для сямейнікаў. Такой шчодрасцю тут, на разрабаванай радзіме, яго ніхто не мог узнгародзіць. Гістарычная «Літва» чарговы раз страціла сына. Польшча набыла еўрапейскага творцу.

Упершыню з аўтографамі Манюшкі я сутыкнуўся, калі ўлетку 1985 года наведваў архівы старажытнага Львова. Адшуканая на абсягах нэанькі-Украіны (на той час выехаў у Варшаву-Кракаў, Рым-Прагу, Парыж ці Упсалу – карацей, за «жалезную

заслону» было нерэальна) жменька неведомых лістоў кампазітара выразнай пацвердзіла Караткевічова: «...Так многія адыходзілі да суседзяў...». Ролю Манюшкі ў нацыянальнай музычнай культуры пісьменнік акрэсліў трапна: «Калі беларус слухае оперу "Галька" С. Манюшкі, ён адчувае ў ёй ... выразную беларускую песенную аснову. І праўда, вялікі кампазітар нарадзіўся ў Убелі пад Мінскам, выхоўваўся на народнай песні, напісаў аперэту "Ідылія" (тэкст да яе склаў адзін з заснавальнікаў беларускай літаратуры В. Дунін-Марцінкевіч)... Ён увогуле напісаў на словы Марцінкевіча чатыры творы, і гэты, уласна, пачатак оперы беларускай» (раздзел «Голас забароненай Вацькаўшчыны» ў непаўторным эсе «Зямля пад белымі крыламі»).

І трэба быць беларусамі, каб за ўсё мінулае ХХ стагоддзе так і не займаць эпісталаграфічнай спадчыны кампазітара...

І гэты трэба быць беларусамі, каб, маючы ў сябе цудоўны нацыянальны тэатр оперы і балета – пакідаць яго безьменным. Аднак перш чым тэатр уганараваць Манюшкавым імем – належыць у сваім рэпертуары мець хоць нейкія яго творы. Як *дуду надзьмеш, так дуда і грае*. Манюшка ў нацыянальнай оперы «не йграе аніяк». Маўчанне доўжыцца дзесь з 1969 – 1970 гг., ад 150-годдзя кампазітара. Ня добра яно абуджацца-прычашчацца да родных крыніцаў раз на вяку.

Таму апошні папрок: гэта трэба быць беларусамі, з абсалютнай абьякавасцю не толькі да свайго роднага, цяпер бэшчанага, але і да краўняй даўніны, каб ленавацца нахіліцца ды паслухаць біццё сэрца матушчы-гісторыі. Учучу у грукале кланаваных ансамблевых «песняроў» ХХІ стагоддзя пракаветнае ніхто з гледачоў проста не здоўжны. Музыка – галіна мастацтва, якая адлюстроўвае рэчаіснасць у гукавых мастацкіх вобразах. У скавытанні залётных вакалаў (валютных шакалаў) найчасцей не знойдзеш анічога спадчанага з нашым меласам. Ці, як раней казалі нашыя продкі, «пад тую музыку толькі яблыкі красці». І крадучы – дзеля існавання жонак-каханак і сабе на абаранак...

Можа, досыць ужо з нас ананітных паэмаў? Абстрактных сталічных праспектаў? Безьменных тэатраў? Хоць бы перад 200-годдзем з дня нараджэння С. Манюшкі скажаць гучна, хто ён для нас, і што зробіў кампазітар для славы роднай зямлі...

Так выкрышталізаваўся для мяне частковы адказ, чаму ўсе здольны. (Музыка, Польшча, Расія, Украіна) могуць пахваліцца манюшкаўскімі аўтографамі, а ў нас не захавалася анічога: яшчэ з аповеднаў хатніх запамнілася, што «за сталінскімі саветамі» кожны папярочны аркушык, спісаны «польскімі літарамі» нішчэўся, а кнігі прымаліся падалей, каб не мець падставаў быць абвінавачанымі ў захаванні «фашыстоўскіх» дакументаў...

«Ліставанне» паўстала на падставе капітальнага выдання «Збору пісем», падрыхтаванага В. Рудзінскім з дапамогай М. Стакоўскай: «**Moniuszko Stanisław. Listy zebrane. Przygotował do druku Witold Rudziński przy współpracy Magdaleny Stokowskiej. Kraków, 1969.**». У ім на блізу 700 фаліантных старонках пададзена больш за 800 аўтэнтычных матэрыялаў, што выйшлі з-пад пера кампазітара: лісты, дакументы, артыкулы. Збор гэты да сёння пераўв-

зыйдзены і не ўзнаўляўся. Гартуючы ліставанне, у якое адабрана 106 пісем, няраз прыгадаецца трапнае балэ-закаўскае: «Лісты – люстэрка душы». Унікальнасць кожнай эпісталаграфічнай кнігі ў тым, што чытач яскрава пабачыць не толькі душу галоўнага героя (у нашым выпадку кампазітара С. Манюшкі), але і душу далёкай эпохі Дуніна-Марцінкевіча і Сыракомлі, Кіркора і Міладоўскага... Карацей, некалькі дзесяцігоддзяў пазамінулага стагоддзя.

Яэп ЯНУШКЕВІЧ

72/96. Адаму Кіркору. [Віндузь, 1848] «Наступныя матэрыялы для апрацоўкі песень літоўскага люду»

Уяві сабе, дарагі Адаме, якая гэта цудоўная, неацэнная тая Марыська (прыслуга Кляшчынскіх), якую нездарма ты так кахаў. Яна (чуучы з размовы маёй), што вельмі патрабуе народных песень, заспявала мне некалькі, і словы якіх найдакладней перапісаў з яе голасу. Зразумела, што Людвік¹ павінен апрацаваць, адшліфаваць тыя словы, але ўжо, спадару, арэх ёсць! ёсць што распрацоўваць і ўпрыгожваць, разнастаіць*.

Хаця, напрыклад, наступная песня гэтка простая і чулая, што няшмат папрабуе музычнай апрацоўкі. Мяркуй сам...

І што, браце? праўдзіва народная песня², праспяваная літоўскай³ сялянкай, не музычным выканаўцам, і таму можна быць упэўненым, што гэта арыгінал**. Недапрэліва чакаю гэтай песні, апрацаванай Людвікам. Парайце, ці мне гэтую музыку проста перапісаць як яна ёсць, без прыкрасы і дапрацовак? Тады можна было б яе змясціць і ў 1-м «Спеўніку»? (Пасылаю я Табе ўжо гатовую ў «Спеўнік», толькі разгледзьцеся што неабходна)⁴.

Вось другая: але гэта толькі кароценькі матэрыяльчык, неапрацаваны і незавершаны. Так спяваюць сяляне ў Віленскім павеце на дажынках, калі нясуць вянок: [...]

(Я выкарыстаў гэты матэрыял да пройгрышу ў высковай песні)⁵. І яшчэ больш такіх куплетаў там спяваецца. Гэта не можа склаці чагосьці цэльнага, аднак ужытае дзесьці да месца, будзе прыдатным. Усё гэта ўважасна пад рукой Людвіка!

НВ. Магчыма, гэта можна будзе выкарыстаць як пройгрышы да папярэдняй песні?! А вось трэці спеў: [...]

Патрэбна некалькі строфаў, зразумела, у такім ключы, толькі ці гэта праўдзіва чысты літоўскі напеў? Ці не змешаны з рускім? Бачыш, браце, як старанна я бяруся да справы, але без Вас нічога не будзе, дапамагайце старанна парадай і вершамі, а таксама спісвайце матывы, збірайце іх і дасылайце з гатовымі тэкстамі.

А ў Вільні ніводзін музыка і не думае пра тое! маючы ўсё пад носам!

(NB) Мне здаецца, што не вельмі ўжо так моцна перапрабляць словы? Бо ў рускіх народных напевах мы часта бачым словы каструбатыя, але ўсё ж іх пакідаюць так, як ёсць, калі друкуюць тыя песні?

Але што тут доўга чакаць? Я паспрабую зараз даць Табе да «Спеўніка» адну песеньку *in crudo*⁶, вялікую, толькі збоўвага апрацаваную акамапаіраваннем – аднак мы даём яе як музычны фотаздымак. Паспрабуйце, ці спадабаецца? А можа, Людвік там пераробіць словы, прыгладзіць – ты толькі перапішы начыста.

* Перапрабляючы тыя словы, здаецца мне, што шмат выдумляць, г.зн. вельмі адступаць ад сэнсу першапачатковага, арыгінальнага, нельга, бо песня гэтая агульнавядомая.

** А для большай упэўненасці можна было б яе праспяваць Вашым сялянкам у вёсцы, ці ведаюць яны тую песню і ці так спяваюць, *хотя приблизительно*.

Заўвагі ад перакладчыка

¹ Паўна, Людвік Кандратовіч (псеўданым Уладзіслаў Сыракомля).

² Народная песня – В. Рудзінскі называе гэтую песню «засцянкавай» («шляхецкай»), якая сустракаецца таксама ў Мазовіі, але з некалькі адметным тэкстам і мелодыяй.

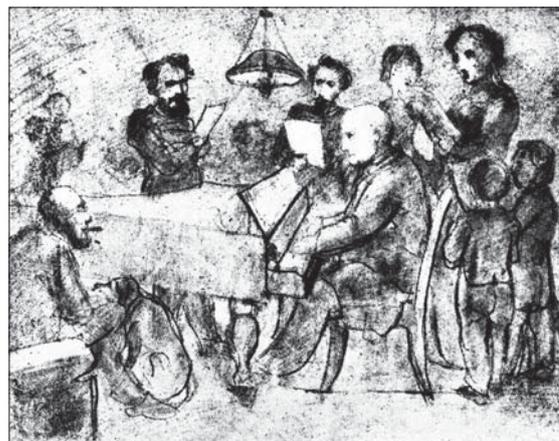
³ «Літоўскімі» ў той час называлі не столькі ўласна левіўскія («жмудскія») з'явы, колькі беларускія (ці літвінска-польскія). Тут гутарка пра шарачковую шляхту, якая жыла на Літве.

⁴ Гутарка пра неажыццёўлены спеўнік народных песень.

⁵ Прыпісана алоўкам. Не зразумела, пра якую песню ідзе размова.

⁶ *In crudo* – у першабытным, неапрацаваным стане.

(Працяг у наступным нумары)

Рэпетыцыя ў віленскім доме Станіслава Манюшкі (малянак В. Сладзінскага)

Пра куток, дзе грэюць словы

Новая кніга нашага земляка, вядомага паэта, лаўрэата шматлікіх прэстыжных літаратурных прэміяў, аўтара амаль сотні паэтычных і празаічных кніг для дзяцей і дарослых Міколы Чарняўскага мае назву «Дажынкi». У новым выданні ён з кранае самыя розныя правыя нашага жыцця, піша аб тым, што хвалюе, што адклалася ў душы і памяці.

Вялікую паэтычную падборку, што называецца «Куток, дзе грэюць словы», складаюць вершы М. Чарняўскага пра Радзіму – Беларусь і яго малую радзіму – Буда-Кашалёўскі край. Тут і творы пра подзвіг беларускага народу ў гады Вялікай Айчыннай вайны, пра нялёгка пасляваенныя гады, адраджэнне краіны і сваё басаногае, напаўгалоднае маленства.

*На любоў мне скардзіцца ці трэба?
Першая, каго я палюбіў,
Скібка хлеба, з асцюкамі хлеба,
Ён як госць у нашай хаце быў.*

Многія творы аўтар прысвячае сваім землякам, настаўнікам, а таксама пісьменнікам ды дзеячам культуры з трагічным лёсам («І ў сэрцы, і ў календары», «Горкі вырай», «Цяльняшка Платона Галавача» і іншыя). Да слёз кранаюць чытача верш «Сустрэча», прысвечаны паэту Міколу Маляўку, і верш-прысвячэнне спеваку Вячаславу Статкевічу.

Творы тэматычна розныя. Але ўсе яны адлюстроўваюць хваляванне неспакойнага сэрца паэта – ён піша менавіта пра тое, да чаго неабыхавы. І ён удзячны памяці, што зберагла ўспаміны, і сэрцу, што іх сагравае. Успамінаючы маладыя гады, жыццёвыя дарогі, паэт праўдзіва адзначае:

*Каб зноў усё пражыць –
Жыцця ўжо мала.
Я ўдзячны памяці,
Што гэта ў ёй збярэ,
І сэрцу, што ўспаміны сагравала.*

У новым зборніку М. Чарняўскага змешчана і вялікая падборка трыялетаў «Вокны ў хаце – тыя ж вочы маці...», прысвечаныя Анатолю Грачанікаву. Тут чытач знойдзе шмат цудоўных, глыбока філасофскіх, паэтычных радкоў, якія ад шчырага сэрца дорыць паэт:

Так кажуць на Рагачоўшчыне

Не абувай ката ў лапці!
Глядзіць, хоць ты яму капейку дай.
Пражыла, як няпраны мех.
На двары – як на прыстані.
Сваіх клопатаў – не папіць, не паесці.
Трапіў у нерат: ні ўзад, ні ўперад.
Розуму – як у двух дурняў.
У цябе што, грошы ў кішэнні пішчаць?
Чужым багаццем сыты не будзеш.
Няважна, што варыла, галоўнае, каб добра гаварыла.
Лажыць, як гула.
У галаве шуміць, шуміць! А ў кішэнках – ціха-ціха!
П'янства – чалавеку паганства.
Збіў мяне з панталыку.
Напраўдаю ўвес свет пройдзеш,
ды назад не вернешся.

Запісаў Міхась СІВА

*Не бойцеся з мінулым расставацца:
З мінулым жыць – сумнення крыж
насіць.*

*Жыць хочаш без пакут – не будзь
зайздросным.*

У кожным успаміне – свята ёсць.

*Сумленнасць наша за багаццем
не ўзрастае:
Яго нажыць сумленна –*

не для ўсіх...

Другі раздзел новай кнігі М. Чарняўскага складаюць празаічныя творы пад агульнай назвай «Як пад бацькавай грушай пастаяў...» (з жыццёвых быляў). Гэта цудоўныя замалёўкі – успаміны аўтара пра сваё маленства і землякю, расповеды аб некаторых рэаліях сучаснага жыцця-быцця. Як і ў многіх паэтычных творах, у празаічных таксама сустракаюцца і дасціпны гумар, і з'едлівая сатыра. Галоўнае ж у змесце – замілаванне да роднай зямлі, аднавіскаўцаў і ўсіх добрых людзей, якія па жыцці акружалі і акружаюць пісьменніка.

Міхась СІВА

Раз украў – навек славу замараў.
Калі хочаш прапасці, то пачні красці.
На галаве строй, а ў хаце хоць з лапатаў стой.

Ні вуха, ні рыла.
Яна свет яму завязала.
Сырыцу з яе выкручвае.
Грыб закапыліў і маўчыць.
Мужу калена пакажы, а праўду не кажы.

Чужым багаццем сыты не будзеш.
Не паглядай на чужых жонак: ці скасееш, ці здурнееш.
Дзьме, як у воўчае горла.
Лезе ў вочы спеляніцай.
Абое рабое.
У кожнага рада свая барада.
Раніцай росна, удзень млосна, а вечарам – камары: працаваць няма пары.
З-за паляжання няма калі і пасядзець.

Яго ж як падхваліш, дык ён на адной назе закружыцца!

«Прызнанне» на мове продкаў

27 сакавіка ў Столінскай цэнтральнай бібліятэцы адбылася сустрэча з Васілём Казачком, пад час якой адбылася прэзентацыя яго кнігі «Прызнанне». Васіль Андрэевіч – асоба шматгранная і таленавітая. Менавіта пра яго можна было б сказаць: «Таленавіты чалавек таленавіты ва ўсім». Ён і мастак, і ганчар, і настаўнік, і паэт, а апошнім часам на свае вершы піша музыку.

Нарадзіўся Васіль Андрэевіч у в. Гарадная ў 1956 годзе ў сям'і калгаснікаў. Ягоны бацька быў і выдатным ганчаром. Пасля заканчэння школы навучаўся ў Бабруйскім мастацкім вучылішчы, але не скончыў і служыў у арміі. Пасля – адначасова вучыўся на філалагічным факультэце Брэсцкага педінстытута імя А.С. Пушкіна і працаваў у Гараднянскай сярэдняй школе. Сёння з'яўляецца дырэктарам Цэнтра ганчарства ў в. Гарадная.

Зборнік вершаў «Прызнанне» – першая кніга аўтара. У ёй прадстаўлены вершы, напісаныя з 2006 па 2018 год. На вокладцы кнігі – рэпрадукцыя карціны В. Казачка «Возера дзяцінства», дзе адлюстраванае возера Рэўнікі. Складаецца кніга з пяці раздзелаў: «Край бацькоўскі», «Спадчына», «Мой лепшы сябар», «Развагі аб вечным», «Крыху аб каханні». Вершы прасякнутыя любоўю да роднага краю, да бацькоўскай хаты, да сваёй мовы:

Так стала звычайна гаварыць

па-руску,

Так модна па-ангельску гаварыць.

Пагавары са мной па-беларуску.

На мове продкаў ты пагавары!

Шмат вершаў прысвечаныя захапленню Васіля Андрэевіча – ганчарства.

Лідзія ЦАРЫК

загадчык аддзела абслугоўвання
Столінскай цэнтральнай бібліятэкі

Кацярына МЯШКОВА

Вясны павольная хада,
Вясна вядзе сваю гульню.
Упершыню зімы шкада,
Зімы шкада упершыню.

Гаючы подых маразоў
І ранішні музычны снег,
Як чашу настальгічных сноў,
Хаваю ад вясновых стрэх.

Вясна народзіць новы век,
Ёй адзавецца сэрца кроў,
Пад важкі гул вясновых рэк
Рыфмую сум зімовых слоў.

Пра глыбіню чароўных дзён,
Што з рук цяклі як ручнікі,
І чысты снег, як белы лён,
Мне халадзіў далонь рукі.

Я – валадарка дзіўных меж
Ільдзістых дрэў, зялёных траў.

У сэрцы радасць і мяцеж,
Каханая і пакуты спляў.

Драбнее снежная града,
І час прымаць вясны гульню.
Зімы адпущанай шкада,
Жыццё – ізноў упершыню!

Вока каня

Вока каня – дзіўнае вока –
Ціха смяецца з мяне, з аблокаў.
Свецціць у ім да краёў таямніца
І не спышае табе скарыцца.

Косіць, шукае маю загадку,
Быццам мароз абдымае калядку.
Вока прыцягвае, вока лечыць
Сум разуменнем звышчалавечым.

Вока каня – зніч ачышчэння.
У воку я іншая на імгненне.
Я разумею нязвыклія рэчы –
Вока хавае вечнасць.

Фота Алеся САЧАНКІ

Красавік

18 – Ран Лазар Саулавіч (1909 – 1989), графік, жывальсец – 110 гадоў з дня нараджэння.

18 – Тышкевіч Яўстафій Певіч (1814, Лагойск – 1873), археолаг, гісторык, этнограф, краязнаўца, музейзнаўца – 205 гадоў з дня нараджэння.

20 – Лецка Яўген Рыгоравіч (1944, Наваградскі р-н), пісьменнік, перакладчык, літаратурны крытык, літаратуразнаўца, журналіст, аўтар сцэнарыяў шэрага дакументальных фільмаў – 75 гадоў з дня нараджэння.

21 – Наленкі Васіль Пятровіч (1919, Валожынскі р-н – 1997), краязнаўца, гісторык, педагог, выдатнік народнай асветы Беларусі – 100 гадоў з дня нараджэння.

21 – Піліпеня Яўгенія Ніканаўна (1944, Лёзненскі р-н – 2014), заслужаны дзеяч культуры Беларусі – 75 гадоў з дня нараджэння.

23 – Конан Уладзімір Міхайлавіч (1934, Наваградскі р-н – 2011), філосаф, гісторык, літаратуразнаўца, літаратурны крытык – 85 гадоў з дня нараджэння.

24 – Бешанковіці раённы гісторыка-краязнаўчы музей (1979) – 40 гадоў з часу заснавання (адкрыты 25.06.1979 г.).

24 – Лідскі гісторыка-мастацкі музей (1959), лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (2009) – 60 гадоў з часу адкрыцця.

25 – Барысенка Васіль Васільевіч (1904, Барысаў – 1984), літаратуразнаўца, крытык, педагог, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1980), заслужаны дзеяч навукі Беларусі – 115 гадоў з дня нараджэння.

25 – Паньшына Ірына Мікалаеўна (1929 – 2010), мастацтвазнаўца, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі – 90 гадоў з дня нараджэння.

26 – Гурекі Ілья Данілавіч (1899, Уздзенскі р-н – 1972), пісьменнік, драматург, заслужаны дзеяч культуры Беларусі – 120 гадоў з дня нараджэння.

26 – Мягкова Людміла Міхайлаўна (1929), мастак дэкаратыўна-ўжыткавага мастацтва, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі – 90 гадоў з дня нараджэння.

28 – Бандарэнка Зінаіда Аляксандраўна (1939, Мінск), дыктар тэлебачання, народная артыстка Беларусі – 80 гадоў з дня нараджэння.

28 – Буднік Уладзімір Іванавіч (1949, Жыгкавічы – 2007), кампазітар, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі (1982) і прэміі Федэрацый прафсаюзаў Беларусі (1993) – 70 гадоў з дня нараджэння.

28 – Камінскі Меціслаў Аламавіч (1839 – 1868), літаратар, этнограф, фалькларыст, публіцыст, які зрабіў адну з першых спробаў навуковай класіфікацыі беларускіх прыказак, прымавак і фразеалагізмаў, – 180 гадоў з дня нараджэння.

Народ сказаў...

Малады муж і жонка ў першыя дні свайго шлюбу шпацыруюць па дарозе за горадам. На дарозе ляжыць вялізны камень.

– Асцярожна, маё золатца, не спаткніся! – кажа ён ёй.

Праз год пасля шлюбу на гэтай дарозе.

– Ці ты не бачыш, куды ідзеш, глядзі пад ногі...

Праз пяць гадоў: – Куды прэсья, сляпяя варона! Бачыш, камень ляжыць...

– Даражэнкі сынок! Калі хочаш быць шчаслівым, дык сцеражыся карчмы, картаў і распуцы.

– Добра, татачка! Але ж мяне ў школе вучылі, што трэба заўсёды з бацькоў прыклад браць.

Нявестка пайшла ў краму па соль. Свяхруха ж выпустила з хлява свіней, каб накарміць, але забылася на іх, калі тапталася пры печы. Свінні тым часам залезлі ў гародчык і перарылі ўсю бульбу.

Убачыў гэта свёкар і накінуўся на старую:

– Столькі бульбы загінула, ты ва ўсім вінавата...

– Я вінавата?! – перапытала яна. – Гэта нявестка вінавата.

– Нявесткі ж дома няма.

– Дык вунь яе андарак вісіць.

Жонка. Бачыш, якая ты свіння: сабе ўзяў вялікую рыбіну, а мне меншую пакінуў.

Муж. А ты як зрабіла б?

Жонка. Я?! Паўна, што ўзяла б меншую...

Муж. Ну, то чаго ж ты хочаш, я ж табе і пакінуў меншую.

«Слова – гэта вецер», – кажа старая прымаўка.

Гм... Калі б гэта было праўдай, то мая баба сваёй гаворкай вярцела б усе ветракі на свеце.

– Праўда, што вы пабілі сваю жонку ў надзелю?

– Але што рабіць, калі ў будні дзень я зусім не маю часу.

Паводле зборніка «Беларускія народныя жарты» (сабраў Змітро Бяспалы; Мінск, 1970)

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПІНСК (заканчэнне артыкула). Архітэктурныя славутасці Пінска: калегіум езуітаў (1635 – 1675); касцёл (1786; цяпер царква Св. Варвары) і кляштар бернардынцаў; касцёл Унебаўзяцця Найсвяцейшай Дзевы Марыі (1712 – 1730) пры кляштары французскагаў (XVIII ст.); палац Бутрымовічаў (1784 – 1790); капліца (XVII ст.); касцёл ордэна камуністаў Св. Карла Барамея (1770 – 1782); сядзіба Асмалоўскіх (XIX – XX стст.); сінагога (1900).

Захаваліся гарадзішча (XI – XIII стст.), гістарычная забудова (XIX – XX стст.), парк Лешчанскі (XVIII ст.).

Пінскі езуіцкі калегіум – колішняя каталіцкая сярэдняя навучальная ўстанова. Будынак – помнік архітэктурны барока XVIII ст., размешчаны ў гістарычным цэнтры горада. Калегіум разам з мураваным касцёлам Св. Станіслава (пабудаваны ў 1636 – 1646 гг., разбураны ў 1956 г.) уваходзіў у ансамбль кляштара езуітаў.

Цяпер у будынку працуе Музей беларускага Палесся. 6 залаў распавядаюць пра гісторыю, прыроду, мастацтва, гарадскі побыт 1900 – 1939 гг.

Свята-Варварынскі сабор (Сабор Святой велікамучаніцы Варвары, Варварынская царква) – праваслаўны кафедральны сабор Пінскай і Лунінецкай епархіі. Помнік архітэктурны барока. Найбольш позні помнік храмабудаўніцтва ордэна бернардынцаў у ВКЛ. Частка ансамбля былога кляштара бернардынцаў (разам з манастырскім корпусам, званіцай, захаваліся рэлігійна-альтарнай часткі).

Касцёл Святога Карла Барамея – каталіцкі храм, першапачаткова з’яўляўся касцёлам кляштара ордэна камуністаў. Пасля закрыцця ў 1960-я гг. выкарыстоўваўся рознымі арганізацыямі. У 1980 г. праведзены рэстаўрацыйныя работы. Цяпер будынак выкарыстоўваецца для размяшчэння мастацкіх выставак і правядзення музычных вечароў. У 2013 г. будынак адрэстаўраваны.

Касцёл Святога Карла Барамея – каталіцкі храм, першапачаткова з’яўляўся касцёлам кляштара ордэна камуністаў. Пасля закрыцця ў 1960-я гг. выкарыстоўваўся рознымі арганізацыямі. У 1980 г. праведзены рэстаўрацыйныя работы. Цяпер будынак выкарыстоўваецца для размяшчэння мастацкіх выставак і правядзення музычных вечароў. У 2013 г. будынак адрэстаўраваны.

Кафедральны касцёл Унебаўзяцця Найсвяцейшай Дзевы Марыі

Кафедральны касцёл Унебаўзяцця Найсвяцейшай Дзевы Марыі і кляштар французскагаў – помнік архітэктурны барока XVIII ст., размешчаны ў цэнтры горада паміж р. Піна і вул. Леніна. Кафедральны сабор Пінскай дыяцэзіі. Кляштар перабудаваны ў 1920-я гг. (дойлід Г. Гай), касцёл у 1925 – 1940 гг. быў кафедральны. У 1940 – 1992 гг. быў закрыты савецкімі ўладамі. 13 красавіка 1991 г. у сан архібіскупа і апостальскага адміністратара Пінскай дыяцэзіі ўзведзены Казімір

Свэнтак. Памёр у 2011 г. Пахаваны ў сутаўрэннях касцёла

Палац Бутрымовічаў – помнік архітэктурны позняга барока. Пабудаваны ў 1784 – 1790 гг. архітэктарам К. Шыльдхаўзам для пінскага старасты Мацея Бутрымовіча на высокім левым беразе р. Піна, да якой павернуты дваровым фасадам. У XIX і пачатку XX ст. сярод мясцовага насельніцтва меў за свой мураваны «матэрыял» размоўную назву «Мур». Пазней у будынку змяшчаўся Палац піянераў і школьнікаў. Адрэстаўраваны ў 2007 – 2009 гг. Выкарыстоўваецца як «Палац шлюбу».

Свята-Фёдаравіцкі сабор – праваслаўны сабор у гонар заступніка горада Фёдара Цірана. Узвядзенне сабора, пабудаванага ў руска-візантыйскім стылі паводле праекта архітэктара Л. Макаравіча, завершана ў 2001 г. Храм быў асвечаны Патрыярхам Маскоўскім і ўсеа Русі Алексіем II. Над хлявімі закамараў узвышаюцца пяць купалаў. Вышыня сабора складае 33 м. Побач з храмам размешчана саборная званіца вышынёй 55 м, якая мае 12 званоў, адлітых на Варонежскім звоналіцейным заводзе Анісімава.

Свята-Варварынскі сабор

Палац Бутрымовічаў